

Чернівецька обласна бібліотека для дітей

***ТАМ, ДЕ ЗУПИНЯЄТЬСЯ ЧАС:
вулиця Т. Шевченка.***

Міні-путівник

Чернівці, 2018

94 (477.85-25)(036)

Т 17

Там, де зупиняється час: вулиця Т. Шевченка: міні-путівник (Чернівецька ОБД; уклад. О. Сторощук. – Чернівці, 2018. - 20 с.

Міні-путівник допоможе здійснити екскурс вулицею Т. Шевченка в місті Чернівці, нагадати деякі історичні аспекти, познайомитися з видатними людьми, які в різний час мешкали і творили на цій вулиці.

Розраховано на бібліотекарів, організаторів дитячого читання, читачів – учнів старших класів.

Укладач

О. Сторощук

Редактори

П. Рудая, Н. Кадюк

Комп'ютерний дизайн

Т. Дудчак

Відповідальна за випуск

А. Біла

ЧОБД, 2018

Зам. № 26

Тираж 5

Нинішня вулиця Шевченка складається із двох колишніх вулиць, перша з яких вела від Головної (Семигородської до Руської і мала назву Новий Світ, друга частина вела від головної (Семигородської) до Великокучурівської (сучасна назва Героїв Майдану) і називалася Шпитальною, оскільки на ній розташовувалася споруда старого бюргерського шпиталю. З кінця 1918 року і до середини 1940 року перша частина отримала назву Марашешть, а в 1944 році була перейменована на пошану Тараса Шевченка. Друга частина вулиці в румунський час була названа на честь відомого чернівецького бургомистра Антона Кохановського, пізніше з приходом радянської влади її перейменували на вулицю Ф. Енгельса. У 1949 році її було об'єднано з вулицею Шевченка.

Вперше назва Новий Світ з'являється на планах міста в середині XIX ст.. Це загальноприйнята тогочасна європейська тенденція найменування вулиць та ділянок престижної забудови. Подібні назви були у багатьох містах Центрально-Східної Європи: Відні, Львові, Варшаві, Познані, Кракові, Тернополі та ін..

Забудова вулиці розпочалася ще в австрійські часи. На вулиці Шпитальній (верхній частині) розташувалося 11 приватних будинків. На вулиці Новий Світ нараховувалося понад 80 будинків. На сьогодні шість споруд вулиці належать до пам'яток архітектури місцевого значення. Насамперед, це споруда колишньої промислової школи (Шевченка, 16) та житлові будинки, які сьогодні мають адреси: Шевченка 47, 67, 77; Шевченка, 50 - Гулака-Артемівського, 2 та Шевченка, 74 – Добрянського, 1.

То ж запрошуємо в історичну мандрівку однією з найвідоміших вулиць нашого міста та відвідаємо найбільш цікаві її місця.

Костел «Найсвятішого серця Ісуса»

На початку вулиці колись був майдан для військових вправ – Штурмпляц. Пізніше його назвали площею Фердинанда (на згадку про цісаря Фердинанда I), якої давно вже не існує, хіба що на давніх картах, художніх листівках та світлинах.

Першою спорудою площі став неоготичний костел Найсвятішого Серця Ісуса, який знаходиться на початку непарної сторони вул. Шевченка. Автор проекту храму відомий архітектор Чернівців Йозеф Ляйнцнер. Будівництво храму

розпочалося у 1891 році і восени 1897 року храм було освячено. Його будівництво обійшлося у 175 тис. флоринів, а кошти збиралися по всьому світу. Своїми згадками про будівництво храму та збирання коштів, поділився тодішній ксьондз Ян Бадені в книжці «В Чернівцях. Враження з кількадечної поїздки».

Споруда храму має всі особливості готичної архітектури. Костел був розрахований на 800 осіб, богослужіння в ньому правили трьома мовами: польською, українською і німецькою. Підлога вистелена мозаїчними плитами, що збереглися до цього часу. Вітражі виконані в чеському місті Гротів. Головний вітвар та амвон виконав майстер Штуфлєзер з міста Грьоден (Тіроль). У храмі було встановлено орган вартістю 5 тис. флоринів рідкісної краси звучання. З міста Еденбург доставили 3 дзвони, найбільший з яких важив 20 ц і мав назву «Серце Ісуса». Поруч було збудовано католицький монастир, а також закладено сад.

Храм був діючим в роки радянської влади до 1960 року. Надалі костел було закрито, унікальний орган знищено. Були знищені нижні вітражі, розікрадено церковне начиння, зникли дзвони. Будівлю реконструювали і розмістили в ньому обласний державний архів.

І лише в 2010 році архів вивезли, а костел повернули церковній громаді, в якому досі тривають реставраційні роботи. Зараз тут проводяться мистецькі заходи, щоб зібрати кошти на відновлення костелу.

Шевченка, 13

На цьому одноповерховому будинку встановлена меморіальна дошка, яка повідомляє, що тут з 1963 по 1983 рр. проживала народна артистка України Ганна Янушевич.

Народилася вона 14 (27) грудня 1907 року в місті Гайворон Кіровоградської області. Закінчила у 1928 році Київський музично-драматичний інститут ім. М. Лисенка. Працювала артисткою Київського українського драматичного театру ім. І. Франка (1928-1931), Харківського театру Революції (з 1937 р. ім. Ленінського комсомолу; 1931-1940), з 1940 р. – Чернівецького музично-драматичного театру (з 1954 р. ім. О. Кобилянської). Митець високої сценічної культури і майстерності, широкого акторського діапазону. На сцені створила близько трьохсот образів, зокрема галерею жінок-буковинок: Марія, Мавра («Земля», «У неділю рано зілля копала» О. Кобилянської), Оманиха («Дністрові кручі» Ю. Федьковича). Образ Зої Жмут у виставі «Вовчиха» О. Ананьєва за О. Кобилянською був її вершиною творчої праці в українському театрі. Знімалася в кінофільмах: «Земля», «Вовчиха» та ін.. У 1965 році актриса отримала звання Народної артистки УРСР. Її ім'я занесено на «Алею зірок» в Чернівцях. Померла 25 грудня 1983 року в Чернівцях. Її чоловік - Петро Міхневич (22. 10. 1901 - 15. 07. 1993) відомий український актор, який працював в Чернівецькому музично-драматичному театрі (з 1940), був одним з його фундаторів. Він також отримав звання Заслужений артист УРСР (1946) та Народний артист УРСР (1957). Актор зіграв понад двісті ролей в театрі та кіно.

Шевченка, 16 (Новий Світ, 4)

За цією адресою знаходилась установа, завдяки якій архітектура міста піднеслася на якісно вищий щабель – Державна цісарсько-королівська промислова школа. Це приміщення для школи було

збудовано у 1884 році. Її першим директором був архітектор Йозеф Ляйцнер. Ця двоповерхова будівля у стилі неоренесансу є пам'яткою архітектури місцевого значення. Її фасад вінчають чотири алегоричні скульптури, які уособлюють Ремесло, Мистецтво, Науку та Комерцію. Директором цієї школи був також відомий архітектор та педагог Еріх Кольбенгайер.

Школа була важливим навчальним закладом міста. На початку вона мала два відділи: будівельний та хіміко-технологічний. Пізніше тут стало 5 відділів. За час існування школи її закінчило 7, 5 тис. осіб. Випускники школи були висококласними спеціалістами, які могли виконувати складні технічні роботи. Тут готували спеціалістів будівельного профілю: будівельних проєктантів (рисувальників), каменярів, слюсарів-будівельників, столярів.

У румунський період школа була реорганізована в архітектурно-будівельну. Зараз в цьому приміщенні знаходиться Чернівецька загальноосвітня школа № 4.

Шевченка, 29 (Новий Світ, 17)

Тут, з 27 листопада 1944 р. знаходиться Обласна бібліотека для дітей – центр дитячої книги і дитячого читання, спілкування і дозвілля, розвитку інтелектуальних і творчих здібностей дітей. Бібліотека є комфортним середовищем для дітей, де вони можуть гратися і читати. Бібліотека щорічно обслуговує понад 10,3 тис. користувачів і в своїх фондах налічує понад 100 тис. документів та займає площу 460,8 кв. м.

Шевченка, 38 - Тобілевича, 1.

У будинку № 38 в 1906 р. була відкрита румунська бурса для сільських румунських дітей. На відкритті бурси румунською мовою виголосив промову професор Чернівецького університету Степан Смаль-Стоцький. Зараз у цьому будинку Вище професійне художнє училище № 5, при якому відкрито Мистецький музей.

Шевченка, 40 (Новий Світ, 26).

В цьому будинку мешкав український громадсько-політичний діяч, професійний дипломат, представник шляхетського роду з Буковини Микола фон Василько. Народився він 25 березня 1868 р. в селі Лукавці Вижницького району Чернівецької області. Це була одна з найяскравіших політичних постатей Буковини часів Австро-Угорської імперії. Майже 20 років був депутатом буковинського крайового сейму та австро-угорського парламенту від виборчого округу Вижниця-Путила. Один із засновників Головної Української Ради (1914). Брав активну участь в організації Українських січових стрільців, створив загін Українських гуцульських стрільців Буковини. У 1915 році став членом Загальної Української Ради.

Микола Василько був прихильником австро-угорської концепції вирішення української проблеми в імперії Габсбургів, яка передбачала в разі перемоги країн Четвертого союзу відновлення Галицько-Волинської держави як національно-автономного краю. У 1918 році М. Василько бере участь у переговорах по укладанню Брест-Литовського мирного договору і входить до української Національної Ради. Після проголошення Західно - Української Народної Республіки він був її першим дипломатичним представником у Відні. З приходом до влади Директорії, політик стає міністром і соратником Симона Петлюри, а після окупації Києва червоною армією займає посади посла УНР в Італії та Швейцарії, а з 1923 року у Німеччині.

Помер барон Микола фон Василько у курортному містечку Бади-Райхенгалль. Похований у Берліні на православному кладовищі Тегель.

Шевченка, 41 (Новий Світ, 27)

У цьому одноповерховому приватному будинку упродовж 1885-1922 рр. мешкала буковинська художниця, графік і реставратор, етнограф Августа Кохановська (1868-1927). На будинку встановлено меморіальну дошку з її барельєфом.

Родина Кохановських поселилася у цьому будинку, коли батько Йосип отримав посаду радника окружної управи (поч. 1885 р.).

Важливу роль у житті і творчості художниці мало багаторічне приятелювання з О. Кобилянською, яка в майбутньому стала письменницею. Згодом А. Кохановська стала першим ілюстратором її творчості.

Перші уроки малювання А. Кохановська брала у відомого митця Тадеуша Сулими фон Попела, а також у буковинського маляра Е. Бучевського. Протягом 1895-1899 рр. студіювала малярство у класі австрійського художника Франца фон Мача у Віденській академії мистецтв.

Після закінчення Віденської академії мистецтв А. Кохановська повертається у Чернівці і стає активною учасницею мистецького життя Буковини. Ми знаємо художницю за її відомими роботами: «Хлопець у народному вбранні», «Повернення гуцулів з ярмарку», «Старий гуцул», «Гуцул з сапою», «Краєвид з капличкою», «Гірський краєвид», «Літо в горах», «Стіжки», акварелі «Палац єпископа», «Вулиця в Лодзі», «Вид на Краків», портрети та ін..

Відомо, що А. Кохановська у 1922 році виїхала до Польщі. Останні п'ять років вона мешкала у місті Торунь. Померла 7 грудня 1927 р.

Шевченка, 42 (Новий Світ, 28)

За цією адресою у невеликому особнячку проживав Георг Дроздовський. Пам'ятна меморіальна дошка свідчить: «...проживав громадянин світу Георг Дроздовський, син Буковини і Карінтії, поет, прозаїк і перекладач...».

Майбутній письменник народився 21 квітня 1899 р. в сім'ї австрійського офіцера, капітана 22-го піхотного полку. Навчався він у колишній школі Св. Марії, II-й українській гімназії, згодом продовжив навчання у Відні.

Під час Першої світової війни Г. Дроздовський служив у кайзерівському війську і був прапорщиком у складі 12-го полку польової артилерії, що воював на італійському фронті. По закінченні війни і з приходом на Буковину нової влади працював банківським

службовцем, водночас, як культурний оглядач німецькомовних чернівецьких газет, активно займається журналістикою. Справжньою пристрастю його життя були література і театр. В 20-ті роки, після закриття румунською владою німецького театру в Чернівцях, організував аматорську групу і поставив серію театральних вистав під назвою «Чернівецькі камерні вистави», в яких сам виступав, як актор і репертуарний директор. Творчість Г. Дроздовського набула популярності наприкінці 30-х років ХХ століття. А професійно стартував він на шпальтах чернівецьких газет, які до 1933 р. друкували його фейлетони, театральні рецензії, оповідання.

У 1940 р. Г. Дроздовський зазнав примусової депортації з Чернівців до Німеччини як етнічний німець. Після Другої світової війни він оселився у старовинному австрійському місті Клагенфурт, яке йому чимось нагадувало Чернівці. Та мабуть і не даремно. Адже це місто стане потім містом-побратимом Чернівців. Уже в Австрії розкрився його талант журналіста, прозаїка, поета, театального критика, перекладача і в 1984 р. побачила світ його книга «Тоді в Чернівцях і довкола. Спогади старого австрійця» (німецькою мовою). Цей твір про Буковину початку ХХ ст., проте якою вона запам'яталася письменникові. Книга відкрила Чернівці кільком поколінням європейців. Цікаво і дотепно з усмішкою, а часто і з сумом за втраченим, автор переповідає пам'ятні події, веселу бувальщину, незвичайні міські історії, відтворює звичаї і обряди народностей, що проживали у краї, стиль життя і побут. Переклад українською мовою здійснено Петром Рихлом. У 2001 р. книга вийшла друком у видавництві «Молодий буковинець» в місті Чернівці.

Його земний шлях завершився 24 жовтня 1987 року. За свою творчість він був удостоєний літературних премій Ніколауса Ленау (1957), Теодора Кьорнера (1962), премії за заслуги федеральної землі Коринтія (1979) та премії Андреуса Гріфіуса (1982). У 1965 р. йому було присвоєно почесне звання професора.

Шевченка, 43 – Українська, 54.

У цій одноповерховій будівлі, що збудована близько 1900 р., жило багато відомих людей свого часу. Це, зокрема, власник нерухомості Давид Грюнфельд, професор Деметр Васілович, портретний художник Леопольд Кідоп, лікар Макс Ельцберг, а також архітектор Георг Гартманн.

Ім'я цього архітектора значиться в адресних книгах від 1913 р. Георг Гартманн (1869-1956) народився і довгий час проживав у німецькому місті Гайзенгайм. Він походив із сім'ї місцевих архітекторів-будівельників. Професію архітектора Георг Гартманн студював у Вищій технічній школі міста Карлсрус. Приблизно на початку 1890-х рр., після отримання диплому почав працювати у будівельному бюро свого батька Філіпа Гартмана.

Він був членом об'єднання німецьких архітекторів. Ймовірно, що він міг приймати замовлення заможних людей з Чернівців. Під час Першої світової війни Г. Гартманн очолював будівельні роботи у Польщі. Родина Гартманнів розробила проект будинку для літніх людей, який довго був їхньою власністю, та згодом вони змушені були його продати. Досі у м. Гайзенгаймі можна побачити чимало споруд, які створив для свого міста Г. Гартманн.

Шевченка, 45 – Українська, 57.

Цей будинок - мурований довгожител, який неодноразово перебудовувався. Зараз це – триповерхова кам'яниця, збудована з використанням елементів пізньої сецесії, арт деко та конструктивізму. Особливостями будинку є заокруглений наріжник, карнизи, що виступають з металевими кронштейнами, випуклі вікна, червоні керамічні вставки. Цей будинок внесений до реєстру пам'яток архітектури місцевого значення як житловий будинок 20-х рр.. ХХ ст.. Як вважає чернівецький архітектор Лариса Вандюк, цей будинок спроектував австрійський архітектор Губерт Гесснер, який залишив яскравий слід в архітектурі Чернівців.

Адже саме він є автором проекту справжньої перлини чернівецької архітектури - приміщення Дирекції ошадних кас у

Чернівцях, де зараз знаходиться Художній музей. Саме ця робота принесла архітекторові визнання у професійних колах. Його серйозний професійний шлях як архітектора розпочався саме в Чернівцях. Походив Губерт Гесснер (1871-1943) зі Східної Моравії. Навчався у Вищій ремісничій школі у місті Брно, а потім – в Академії мистецтв у Відні. Перші його замовлення – вілла Браймана в його рідному містечку, приміщення Дирекції ощадних кас в Чернівцях. Архітектор бере активну участь у побудові віденських будинків, зведенні греблі у Нурсдорфі та побудові залізниці для легкоколійного транспорту. У 1904 р. він відкриває своє власне архітектурне бюро, де працює разом із молодшим братом Францем. Губерта Гесснера називають «Червоним архітектором» і творцем «Червоного Відня» – через те, що він спроектував будинки і цілі квартали для віденських робітників. Зокрема, таким прикладом є створене ним у Відні «Місто Сад» - зразок конструктивізму у архітектурі.

У цьому будинку, що на розі вулиць Української і Шевченка, мешкали урядовці, правники, науковці, освітяни, люди з інших професійних сфер. Зокрема, суддя Крайового суду Георг Альбеску, професори Еміліан Попеску, Франц Нойнтойфель, Аурель Тарнавський, Християн Алачі, професор релігії Ебергарт Ган, поштовий радник Людвіг Горачек, агент поліції Карель Волл, обліковець Костянтин Галіп та ін..

Шевченка, 50 - Гулака-Артемівського, 2

На розі вулиць увагу привертає імпозантна вілла, з наріжною баштою, звершеною конусоподібною банею. Фасад з боку вулиці прикрашають вікна в стилі сецесії з мандриками. Найцікавішим архітектурним вирішенням є вигляд з подвір'я на внутрішній фасад. Широкі кам'яні сходи віялом спускаються в сад. Біля їх підніжжя з обох боків стоять дві колони висотою більше метра, на яких встановлені декоративні чаші під вазони з квітами, які спираються на спину трьох левів. На рівні першого поверху - розкішна відкрита тераса. На неї виходять широкі скляні парадні двері і вікна бокових

кімнат. Парадні кімнати великі і світлі, оточують просторий хол з колонами, які відбиваються у кришталевих вікнах дверей.

Як дослідила журналістка і краєзнавець Наталя Шевченко, цей будинок належав Максиму Мізелесу, який був особистим кравцем румунського короля. Він продовжив справу свого батька Соломона Мізелеса, чії кравецькі ательє розташовувалися на головних вулицях міста.

Сьогодні в цьому будинку знаходиться спеціалізований дошкільний навчальний заклад № 36 для дітей з порушенням опорно-рухового апарату. Він є пам'яткою архітектури місцевого значення.

Шевченка, 55 (Новий Світ, 37).

Звернемо увагу на будинок, який був добре знаним не тільки, в Чернівцях. Про нього знали всі освічені люди поза межами Буковини. У цьому будинку понад тридцять років жив і працював український культурний і громадський діяч, філолог Степан Смаль-Стоцький (1859-1938). Тут він неодноразово зустрічався з О. Кобилянською, В. Стефаником, тут гостювали М. Лисенко, М. Коцюбинський, І. Франко та ін.

Народився С. Смаль-Стоцький 9 січня 1859 р. в селі Немилів біля Радехова на Львівщині. Після навчання у гімназіях у Львові, вчився у Чернівецькому університеті (1878-1882) на філософському факультеті (відділ класичної, слов'янської та української філології). У грудні 1884 р. він стає доктором слов'янської філології. З березня 1885 р. - професором Чернівецького університету, пропрацювавши в ньому 33 роки до листопаду 1918 р. Два рази він обирався деканом філософського факультету (в 1894 і 1904 рр.).

Заслуги С. Смаль-Стоцького були визначні. Зокрема, він написав разом з Т. Гартнером (1893) шкільний підручник «Руська граматика», пізніше багато разів перевиданий. Завдяки цьому підручнику фонетичні засади українського правопису здобули офіційне визнання, а згодом стали основою для вироблення загальноукраїнських правописних норм.

С. Смаль-Стоцький вів інтенсивну, політичну і громадсько-культурну діяльність. Кілька разів був обраний депутатом

Буковинського сейму. З 1911 р. і до розпаду Австро-Угорської імперії - депутат Віденського парламенту. З жовтня 1918 р. по вересень 1921 р. – посол ЗУНР у Празі. Помер 17 серпня 1938 р. в Празі, а 30 вересня 1938 р. був похований у Кракові.

Шевченка, 57 (Новий Світ, 39)

У будинку з мережаною сецесійною брамою мешкав Єротеї Пігуляк (1851-1924) - активний громадський і політичний діяч, який присвятив свої сили і знання українському відродженню на Буковині.

Народився у селі Мамаївці на Кіцманщині в сім'ї дяка. Вищу освіту здобував у Відні, закінчивши політехнічний інститут. Після навчання у Відні, одержав посаду професора Вищої реальної школи в Чернівцях. Кілька разів обирався до Буковинського сейму (був його депутатом у 1890-1918 рр.). З 1898 р. протягом 20 років він також засідав у Віденському парламенті. Був одним з організаторів Чернівецького товариства «Український Народний Дім» і першим його головою (1834).

Є. Пігуляк разом з І. Дібровою та іншими культурними діячами заснував перше на Буковині товариство «Січ». Разом зі С. Смаль-Стоцьким та О. Маковеєм був на відкритті у селі Малий Кучурів на Заставнівщині читальні «Руської Бесіди».

У листопаді 1918 р. виступив як один з організаторів Буковинського віча. У 1919 р. румунська влада заарештувала Є. Пігуляка і він був змушений емігрувати до Чехословаччини, де провів останні роки свого життя. Невідомо де він помер і де похований. На головному цвинтарі в Чернівцях є склеп роду Пігуляків, де викарбувані лише цифри його життя.

Крім того, що Єротеї Пігуляк був відомим громадським діячем, він є автором низки оповідань, нарисів і статей в буковинській пресі. Зокрема, співпрацював з чернівецькими часописами «Буковинська школа», «Буковина» та ін.. Видав збірку поезій у прозі «Верховинські згадки». Сприяв виданню календаря для народу в 1874 р.

Шевченка, 67 – Маяковського, 40

Серед скромної історичної забудови впадає у вічі вишуканий двоповерховий будинок із кутовим балконом-еркером, увінчаний делікатною вежею. У квартирі на першому поверсі впродовж багатьох років мешкала відома на Буковині родина Івасюків. Голова родини – письменник Михайло Івасюк, а його син – український композитор, автор пісні «Червона рута» Володимир Івасюк.

Тут у 1999 р. відкрито Чернівецький обласний меморіальний музей Володимира Івасюка. У п'яти кімнатах музею представлені інтер'єри помешкань, розгорнута експозиція, яка розповідає про життя і творчість Володимира Івасюка.

Шевченка, 75 (Новий Світ, 53)

На фасаді цього будинку бачимо меморіальну таблицю з текстом українською і німецькою мовами: «У цьому будинку провела свої дитячі і юнацькі роки всевітньо відома оперна співачка Віоріка Урсуляк (1894-1985)». Як оперна співачка вона дебютувала у Загребі і з того часу почалася її кар'єра на оперних сценах Європи. Її голос чули здебільшого у Віденському державному та Віденському народному оперних театрах, а також в оперному театрі міста Франкфурт, де прима працювала. Вона виконувала майже всі жіночі партії для меццо-сопрано, виступала у Зальцбурзі, Дрездені, Амстердамі, Лондоні, Берліні, Римі, Мюнхені та ін.. У 1921 р. була на гастролях у Чернівцях та багатьох містах Румунії. Залишила сцену у 1954 р. Померла 22 жовтня 1985 р., похована Віоріка Урсуляк в Австрії, місто Ервальд.

Шевченка, 82 (Новий Світ, 46)

За матеріалами Державного архіву Чернівецької області цим одноповерховим будинком з кінця ХІХ ст. володіла (з 7. 06. 1886 р.) Гертруда Петрович. З 1 травня 1904 р. до 30 квітня 1913 р. - це помешкання винаймала у неї письменниця О. Кобилянська. У 1981 р. на будинку встановлено меморіальну дошку. Родина Кобилянських винаймала спочатку весь будинок, коли письменниця жила тут разом

з батьками та молодшим братом Володимиром. Пізніше О. Кобилянська винаймала тільки ліве крило будинку, де займала три кімнати. Деякий час тут жили її племінниця Олена, сестра Євгенія Урицька, брат Олександр.

Сюди до письменниці завітав з Одеси Іван Липа – лікар за фахом, український громадський і політичний діяч, письменник. Тут вона працювала над такими повістями, як «В неділю рано зілля копала», «Через кладку», «За ситуаціями», новелами «Старі батьки», «Весняний акорд», «Місяць».

Саме з цього будинку вона їздила на лікування до Наугайму (Німеччина), де розпочала писати повість «Ніоба», котру завершила, повернувшись до Чернівців.

Доля розпорядилася так, що саме з цієї оселі О. Кобилянська провела на вічний спочинок маму (17 вересня 1906 р.), брата Володимира (2 червня 1909 р.) та батька (27 січня 1912 р.).

Шевченка, 83 (Новий Світ, 61)

Ось ще одна адреса, за якою мешкала О. Кобилянська у Чернівцях. Це - одноповерховий цегляний будинок, покритий бляхою на розі сучасних вулиць Т. Шевченка і Н. Яремчука, який побудований у другій половині ХІХ ст.

Цю оселю вона винаймала разом з батьками і молодшими братами Олександром та Володимиром (1899-1903). В той час, коли у цьому будинку мешкала сім'я Кобилянських, там були ще сад і город. Гостями цієї оселі були брати О. Кобилянської Максим, Юліан, Степан. А також тут бували В. Стефаник, Є. Ярошинська, художники М. Івасюк, А. Кохановська, Ю. Пігуляк, О. Маковей, М. Кордуба з жінкою Євгенією та ін..

Ольга Кобилянська написала тут новели та оповідання «Сліпець», «За готар», «Через море», «Під голим небом», «Там звізди пробивались», завершила роботу над повістю «Земля». Саме сюди, до цього будинку вперше на Буковину приїхала Леся Українка і назвала це помешкання «Санаторієм на Новому Світі». Тут всі почувалися дуже комфортно і затишно. Вулиця «Новий Світ» була тоді однією з найновіших вулиць Чернівців, якоюсь мірою вулицею міської

околиці. По ній гуркотіли вози, їдучи на ринок, марширували військові, що прямували на армійські заняття.

Леся Українка писала в листі до свого батька Петра Косача : «З Чернівець вибираюсь через те, що літом все-таки краще бути на зовсім вільному повітрі, і через те, що в Чернівцях якось багато шумніше стало, більше торгу і більше війська, і в нас раз у раз під вікнами брязкіт навантажених возів, овечі та коров'ячі голоси, труби і барабани, - так що вже занадто весело!...».

Шевченка, 84 (Новий Світ, 48)

На перший погляд - це одноповерховий будинок пересічного архітектурного оформлення. На ньому висить неординарна алюмінієва меморіальна дошка талановитого митця: «У цьому будинку в 1883-1919 рр. жив і творив відомий український художник Юстин Пігуляк».

Ю. Пігуляк народився в селі Мамаївці на Кіцманщині в родині сільського дяка. Вчився у Віденській академії образотворчих мистецтв, яку закінчив у 1874 р. Його дипломна робота – копія «Трьох грацій» Рубенса – отримала найвищу оцінку віденських мистецтвознавців.

Він - автор портретів «Автопортрет» (1885), Юрія Федьковича (1886), Сидора Воробкевича (1887), Тараса Шевченка (1889), Ольги Кобилянської (1916), творів побутового жанру «Гуцули», «Любов і вірність», «На перелазі»; пейзажів, творів за мотивами поезій Т. Шевченка «Хустина», «Ой одна я, одна», «Калина», «Наймичка», «Нащо мені чорні брови?».

Крім того, Ю. Пігуляк був ще й талановитим педагогом. Повернувшись після навчання у Відні до Чернівців, він понад тридцять років викладав малювання у Вищій реальній школі (зараз Чернівецька ЗОШ №2). Там працював до 1906 р., доки не вийшов на пенсію. Його учні згадували, що вчитель ставився до них з особливою теплотою і навіть на уроках розмовляв з ними українською мовою. У школі Ю. Пігуляк примітив дар до малювання у свого учня Миколи Івасюка, якого всіляко підтримував. Саме він

виховував у Миколи любов до мистецтва, давав йому додаткові уроки, знайомив його з історією культури.

А ще Ю. Пігуляк був громадським діячем, брав активну участь в культурно-мистецькому житті Буковини. Разом з братом Єротеєм був активним учасником «Руської бесіди», тривалий час – її скарбником. М. Івасюк зі своїм учнем намалювали картини для продажу, кошти за які пішли на будівництво Українського Народного дому. Він був також одним з співорганізаторів та учасників Буковинського віча (1818 р.) та руху за возз'єднання Північної Буковини з Україною. Ю. Пігуляк відійшов у вічність 2 червня 1919 р.. Похований на Головному цвинтарі у Чернівцях у родинному склепі.

Шевченка, 85

Понад 40 років у будинку за цією адресою жив знаний ерудит-інтелектуал, неперевершений оратор Анатолій Добрянський (1935-2003 рр.). Будинок збудований у стилі функціоналізму 1930-х рр., і є знаковим для освічених чернівчан другої половини ХХ ст.. Тут у скромній однокімнатній комунальній квартирі він зібрав унікальну приватну бібліотеку, скарбами якої щедро ділився зі всіма.

Тепер ці книжкові скарби А. Добрянського знаходяться на вул. Українській, 22 в Муніципальній бібліотеці його імені. 6 жовтня 2005 року відбулося урочисте відкриття Муніципальної бібліотеки. В цій унікальній книгозбірні зберігається домашня бібліотека Заслуженого діяча мистецтв України, Почесного громадянина міста Чернівців, лауреата премії імені С. Воробкевича, блискучого науковця – Анатолія Миколайовича Добрянського. В основних фондах налічується 27 300 книг та літературних журналів. Це – видання української і світової класики, з питань культури, мистецтва, історії, педагогіки, філософії, психології, краєзнавства, багато різноманітної енциклопедичної та довідкової літератури. Сьогодні цей заклад культури належить до комунальної власності територіальної громади міста Чернівці.

Шевченка 92, 94 (Новий Світ, 56, 58)

На фасаді будинку під № 94 скромна меморіальна дошка повідомляє, що в цьому будинку жив і працював визначний дослідник історії і культури Буковини, професор Чернівецького університету Раймунд Фрідріх Кайндль (1866-1930).

Проте, як недавно довів чернівецький історик Сергій Осачук, професор Кайндль тільки народився в цьому будинку. Пізніше він жив і творив у будинку під № 92, який збудував для своєї родини і назвав його на честь дружини «Villa Milla» (1902).

Раймунд Фрідріх Кайндль посідає найпочесніше місце серед чернівецьких істориків кінця XIX - початку XX ст., як видатний краєзнавець, етнограф, теоретик народознавства, фольклорист, археолог, громадський та політичний діяч. Він народився у Чернівцях 31 серпня 1866 р. По закінченню чернівецької гімназії навчався у Чернівецькому університеті на філософському факультеті, одночасно на трьох відділах – історичному, географічному і на германістиці.

1891 р. отримав науковий ступінь доктора історії, з 1896 р. працював професором австрійської історії в Чернівецькому університеті, пізніше деканом історичного факультету, а у 1912-1913 рр. – ректором університету, потім проректором.

Серед численних історичних праць – історія Чернівців від найдавніших часів, написана до 500-річчя міста й видана у 1908 р., двотомна історія Буковини, низка праць з історії німців Галичини та Буковини, історія Угорщини, Чехії та Польщі. Під його керівництвом проводилися археологічні розкопки на Буковині та в Галичині.

З 1915 р. професор Р. Ф. Кайндль викладав в університеті міста Грац в Австрії. Помер 14 березня 1930 р. Похований у Вальтендорфі біля міста Грац.

На вулиці Т. Шевченка (Новий Світ) мешкало чимало знаменитостей, без яких наука і культура нашого міста були б значно біднішими. Багато не менш відомих осіб зупинялося і у гостинних оселях місцевих мешканців під час перебування у Чернівцях.

Вулиця Т. Шевченка – це історична пам'ятка минувшини нашого улюбленого міста Чернівці.

Дізнайтеся більше із джерел:

1. **Бадені Я. В Чернівцях. Враження з кількадечної поїздки / Я. Бадені.** – Чернівці : Золоті литаври, 2006. – 79 с.
2. **Буковина. Визначні постаті : 1774-1918 /** Біогр. довідник / авт.-упоряд. О. М. Павлюк. – Чернівці : Золоті литаври, 2000. – С. 49-52, 103-105, 121-124, 161-163, 204-205.
3. **Вознюк В. Буковинські адреси О. Кобилянської :** біогр.-краєзн. монографія / В. Вознюк. – Чернівці : Книги ХХІ, 2006. – С. 61-88, 107-144.
4. **Вулиця Українська : мандрівка у часі /** Муніцип. б-ка ім. А. Добрянського. – Чернівці : ДрукАрт, 2017. – С. 94-99.
5. **Заставнівщина в іменах : літературно-мистецька Заставнівщина.** Вип. 2 / Заставнівська РБ. – Заставна, 2006. – С. 41-44.
6. **Августа Кохановська. З архівів Чернівецького обл. худож. музею.** – Чернівці : Букрек, 2012. – 60 с.
7. **Мельник І. CZERNOWIZ : історичні вулиці, будинки та видатні особистості : урбаністичні есеї /** І. Мельник, Л. Щербанюк, О. Любківський. – Чернівці : ДрукАрт, 2015. – 416 с.
8. **Мельничук Б. Степан Смаль-Стоцький (1859-1938) //** Письменники Буковини другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття : хрестоматія. Ч. 1 / упор. Б. І. Мельничук, М. І. Юрійчук. – Чернівці : Прут, 2001. – С. 762-769.
9. **Шевченко Н. Д. Чернівці : 100 відомих адрес :** довідник туриста-краєзнавця. – Чернівці : Зелена Буковина, 2007. – 190 с.

**58000 м. Чернівці, вул. Шевченка, 29,
тел. 52-21-23, тел.52-60-41
<http://bukovinchiki.cv.ua>
<http://children29.blogspot.com>
e-mail: childlibbuk@ukr.net**